

Fecr Yayınları: 519

GÜNÜMÜZ DÜŞÜNCEİ
-DİNAMİKLERİ VE SORUNLARI-

Prof. Dr. Celal TÜNER

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2022

ISBN: 978-625-8005-61-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mahallesi Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

GÜNÜMÜZ DÜŞÜNCESİ

-DİNAMİKLERİ VE SORUNLARI-

Prof. Dr. Celal TÜNER

Ankara 2022

Prof. Dr. Celal TÜRER

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden 1987 yılında mezun oldu. 1987-1993 yılları arasında Elazığ ve Sivas'ta öğretmenlik yaptı. 1993 yılında Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Felsefe Tarihi A.B.Dalı Araştırma Görevlisi oldu. 1997'de "*William James'in Ahlak Anlayışı*" çalışmasıyla doktor unvanını aldı. 2001 Ağustos-2002 Temmuz arasında Oklahoma State Üniversitesi Felsefe Bölümünde "Pragmatizm" ile ilgili araştırmalarda bulundu. 2007 yılında Kaliforniya Üniversitesinde "Dini Çoğulculuk" ve Southern Illinois Üniversitesinde "John Dewey" ile ilgili araştırmalarda bulundu. 2010 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe Tarihi A.B.Dalına Profesör olarak atandı. 2013 yılında McGill Üniversitesinde araştırma yaptı. Çalışma alanı Pragmatizm, Ahlak ve İslam Düşüncesidir.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ -----	7
GİRİŞ -----	11
MODERNLİK: <i>Öznenin Ortaya Çıkışı</i> -----	13
ÖZHENİN DÜZEN İNŞASI -----	19
ÖZHENİN AKILCILIK TUTKUSU -----	32
ÖZHENİN AHLAKI: <i>Metafiziksel İyi'den Değer'e Yolculuk</i> -----	39
ÖZHENİN KÜRESEL KÜLTÜR İNŞASI YA DA YENİ HABİTAT -----	52
ÖZHENİN YENİ MESKENİ: <i>Modern Toplum ve Aile</i> -----	61
a) Bir Organizasyon Olarak Toplum -----	62
b) Bir Organizasyon Olarak Aile -----	78
ÖZNE VE TEKNOLOJİ -----	89
ÖZHENİN HAKİKAT İNŞASI -----	98
ÖZNELLİK: <i>Modern Benliğin İnşası</i> -----	115
SONUÇ YERİNE -----	129
KAYNAKÇA -----	137
DİZİN -----	142

ÖN SÖZ

Modernliğin insanın duyuş, düşünüş ve davranış dokusunu değiştirerek, onun evrene ve yaşama bakış açısını köklü biçimde değiştirdiği kabul edilir. Modernliğin düşüncede köşe taşı diyebileceğimiz bir hareketle ontolojiyi epistemolojik zemine çekerek, yani bilginin ve deneyimin kaynağını *cogito*'ya indirgeyerek, varoluştaki tüm alanlarda derin krizler yaratacak süreci başlattığı açıktır. Bu süreçte modernliğin ortaya koymuş olduğu rasyonalite, akıl yürütme ve sonuçlara ulaşma süreci değil, aklın değerlendirme kriterine dönüşmesini temsil etmiştir. Buna göre akıl süzgecinden geçmeyen, rasyonel eleştiriye tabi tutulmayan hiç bir şeye boyun eğilmemesi gerekir. Nitekim geleneksel olanın altını oymanın aracı haline gelen hegomonik karakterdeki bu rasyonalite, kendisini en çok bilimde ifade ederek gerçeklikle temasımızda hâkim bir unsur haline gelmiştir. Ancak modernlik projesinin temel vaatlerinin ne ölçüde gerçekleştigiğine dair tartışmalar hala devam etmektedir. Söz konusu tartışmada can alıcı eleştiriler Nietzsche ve sonrasındaki filozofların düşüncelerinde; metodoloji, araçsal akıl, bilgi,

tarih, meşruiyet ve ahlak sorunları bağlamında gelişir ve perspektivizm, toplumsal gerçeklik, öznenin kavramsallaştırılması, bilgi-iktidar ilişkileri, tahakküm, yapısöküm, similasyon, feminizm, birlikte yaşama ve kapitalist sistemin çelişkileri üzerinden hala devam etmektedir. Ana sonuç, “soyut evrensel özne”nin yerini “somut özne”ye bırakmakta olduğudur. Hatta bu tartışmaların ortaya koyduğu husus, modernliğin “tamamlanmamış bir proje” olduğu, açıkçası onun tüketmiş olduğu gelişim potansiyelleri ile diğer yandan henüz gerçekleşmemiş olan idealleri arasındaki “mesafenin” korkutucu oluşudur.

Modern dönemle birlikte geleneksel görüşlerin etkinliğini yitirdiği; yeni bilgi yapılanmalarının; farklı ilişkiler ve örgütlenme biçimleri ile açık bir kâinat anlayışının ortaya çıktığı genel kabuldür. Bugün birikmiş ile yeni arasında, yani modernlik ile gelenek arasında diyalektik bir geçirgenliğin ya da karşıt olarak bildiğimiz durumların diyalektik olarak birbirine dönüşebildiği imkânların üretilmesi gerekmektedir. Ancak bu imkân, öncelikle modernliğin ideolojik ve psikolojik eşiğine takıldığı ya da oluşturulmak istenen “yeni”nin modernliğin korunaklı yapısı içinde şekillendiği için, çoğu kez irade

edildiği şekilde gerçekleşmemesi; genellikle melez ya da sentez yapılar üzerinden kendisini göstermesidir. Buna ilaveten ‘yeni’yi oluşturma da cesaretin eksikliği, stratejiler ya da uzun vadeli planların oluşturulmayışıdır. Hal böyle olunca yeni ile eski arasında gelgitlerin oluşturduğu gerilim, meseleleri çatışma ve teslimiyet zemini üzerinden algılamamıza sebep oluyor. Yeniye teslim olduğumuz ve eskiden giderek uzaklaştığımız düşüncesi içerisindeki bu hareket, zihinsel inşanın nasıl yapılacağı ya da hangi yoldan ‘eski’ ile irtibat kurulacağı sorununu, diğer olumsuzlayıcı faktörlerin etkisiyle ya ‘eskiye’ tutunmak ya da tümüyle ‘yeniye’ yönelip ortak alanı yeniden oluşturmak şeklinde algılanıyor. Bu tıkanıklığa karşı bir “hareket/siyaset alanı” oluşturmanın çelişkiler içerisinde, yani asimilasyon-bağımsızlık aksı içinde düşünmenin verdiği kararsızlığı aşmada orta ya da makul bir yol olarak görüldüğü söylenebilir. Zira arayışlarımızın zaman geçtikçe diyalektik içerisinde kabul edilebilecek bir teoriye dönüşeceği olasıdır. Elinizdeki bu eser, modernliğin çok boyutlu yapısını ‘özne’ üzerinden ele alan, günümüz düşüncesinin dinamik ve sorunlarını çeşitli boyutlarıyla ortaya koyan tasviri bir çalışmadır. Bu

çalışmanın ilgililere ve öğrencilere ufuk oluşturmaları, yeni bir perspektif ışığında modernliğe bakmaları temennimdir.

Eserin yayımlanmasında değerli katkılarından dolayı Fecr Yayınevi editörü Hüseyin Nazlıhaydın'a ve çalışanlarına teşekkürü bir borç bilirim.

Prof. Dr. Celal TÜRER